

Proloog

Winter 2013, Huddersfield

‘Sasza?’ Het was de stem van een man. Autoritair, ruw.

Ze zocht in haar geheugen naar gezichten die bij die toon pasten. Er schoot haar niets te binnen.

‘Sasza Załuska? Heb je dat zelf bedacht?’

Een reeks gebeurtenissen flitste aan haar voorbij. Ze zag het gezicht van een officier voor zich.

‘Dat is mijn eigen naam.’

‘Zonde. Zo’n goeie meid.’

Ze hoorde hoe hij een trek van zijn sigaret nam.

‘Ik werk allang niet meer,’ verklaarde ze beslist. ‘Niet voor jou, noch voor een ander.’

‘Maar je gaat bij een Poolse bank aan het werk.’ De man lachte even. ‘Je komt in het voorjaar terug naar Polen. Ik weet alles over je.’

‘Onzin.’

Ze had moeten ophangen, maar hij had haar nieuwsgierig gemaakt en ze liet zich uit haar tent lokken. Zoals altijd.

‘Nou en? Ik wil gewoon op een eerlijke manier mijn brood verdienen.’

‘Tjonge, wat zijn we vechtlustig! En wil je zeggen dat je loon voldoende is voor een woning in de buurt van het Grand Hotel? Is de huur daar niet een duizendje of twee? Hoe kom je aan dat geld?’

‘Dat zijn jouw zaken niet.’ Ze voelde hoe de haartjes in haar nek overeind gingen staan. Hoe wist hij dat allemaal? Ze had het nog aan niemand buiten haar familie verteld. Hadden ze haar computer gehackt?

‘Aangezien je dit nummer hebt gebeld, weet je waar ik woon en waar ik kom te wonen. Daar had ik rekening mee gehouden. Hoe dan ook, mijn antwoord luidt: nee.’

‘En je dochtertje?’ Zo te horen had hij zin om haar nog een beetje te treiteren. ‘Interessante ontwikkeling. Ons Duimelijntje is moeder... Wie had dat gedacht? En wie is de vader? Die professor? Trou-

wens, wat die bank betreft... Ik weet niet of ze je aannemen. Dat hangt ervan af of je met ons wilt samenwerken.'

Sasza verbeet een vloek.

'Wat wil je?'

'We hebben een vacature.'

'Ik zei toch: ik werk niet meer voor jullie.'

'We zijn ons aan het ontwikkelen. Hogere tarieven. Schoner werk. En bij ons hoeft je niet achter een balie te zitten...' Hij werd plotseling serieus. 'Een collega vroeg of ik hem iemand aan kon bevelen met ervaring en goede kennis van het Engels. Ik dacht aan jou.'

'Een collega?' Ze ademde in, telde in gedachten tot tien. Ze had ineens zin in wodka. Verjoeg de gedachte eraan snel. 'Een collega van ons... of van jou?'

'Je zult er geen spijt van krijgen.'

Sasza legde de telefoon op tafel en liep naar de deur van de kamer van haar dochter. Die stond op een kier. Karolina lag onder een tot haar kin opgetrokken dekbed, met grappig gespreide armen. Ze ademde diep door haar licht geopende mond. Zelfs van harde muziek zou ze nu niet wakker worden.

Sasza sloot de deur, pakte een pakje sigaretten en deed het raam open. Al rokende bekeek ze aandachtig de straat. Die was uitgestorven, alleen de kat van de burens glipte door het op een kier staande tuinhek. Ze liet het rolgordijn zakken, ging met haar rug naar het raam staan en blies het restje rook in de hoorn. De man aan de andere kant zweeg, maar ze was er zeker van dat hij tevreden grijnsde.

'We passen natuurlijk goed op je. Het gaat niet nog een keer mis,' verzekerde hij. Het klonk alsof hij het meende.

Sasza dacht na. Toen ze de stilte verbrak, was haar stem scherp, vastberaden. 'Zeg maar tegen je collega dat ik bedank voor de eer.'

'Weet je het zeker? Begrijp je wat dat betekent?'

Nu zweeg ze een hele tijd. Ten slotte antwoordde ze resoluut:

'En bel me niet meer.'

Toen ze wilde ophangen, zei de man op een toon die bijna mild was:

'Weet je dat ik nu bij Moordzaken zit?'

'Vrijwillig? Of hebben ze je gedegradeerd?' Ze kon haar voldoening niet verbergen. 'Waar?'

'Ergens,' antwoordde hij ontwijkend. 'Nog twee jaar. Dan hang ik m'n uniform aan de wilgen.'

‘Dat heb je al eens gezegd. Ik weet niet meer wanneer. Ooit.’

‘Je hebt gelijk. Zoals altijd... Milena.’

‘Vergeet Milena. Er is nooit een Milena geweest.’

‘Duimelijntje kreeg haar Mol. En jij? Ik zou echt blij zijn als je terugkomt. Sommigen hier missen je. Echt waar. Ik heb zelf een traantje moeten wegpinken. En ik heb erop gewed dat je terugkomt.’

‘Om hoeveel? Een fles whisky? Of had je me hoger ingeschat?’ Ze slikte. Ze moest snel wat gaan eten. Honger, boosheid, overwerktheid. Dat moest ze vermijden.

‘Ik heb een heel krat ingezet. Wodka.’

‘Heel vleiend. Ik ga nu naar bed. En ik neem een ander nummer.’

‘Het vaderland treurt, keizerin.’

‘Da’s dan pech voor het vaderland.’

Winter 1993

1

Toen de damp begon weg te trekken, kwamen de dijen en billen van de turnsters geleidelijk tevoorschijn. Dijen. Billen. Ontluikende borstjes, met een beetje geluk. Maar je kon niet lang op de daklijst blijven staan. Je benen werden snel stijf en je kon je nergens aan vasthouden. Daarom gingen ze altijd met z'n tweeën, dan kon de een op de ander steunen.

Vandaag hadden ze bij uitzondering ook een derde meegenomen. Naald mocht niet kijken. Hij stond op wacht en was al blij dat hij mee mocht. Hij was een jaar jonger.

Ze trokken altijd lucifers om te bepalen wie als eerste mocht kijken. Ze kozen elk een favoriet meisje en na afloop zwegen ze daar samen een halve nacht over. Marcin had meestal zijn gitaar bij zich. Hij speelde niet best en zijn repertoire was beperkt: 'Rape me', 'In Bloom' en 'Smells Like Teen Spirit' van Nirvana, een ballade van My Dying Bride. Na een poosje legde hij het instrument weg en neuriede iets wat hijzelf had verzonnen. Iets wat tussen een gedicht en een liedje in zat. Lsd met een afbeelding van Asterix of wat wiet stimuleerden zijn creativiteit.

Ze waren vandaag op het ideale moment gekomen. Al voordat de turnsters in de deuropening van de doucheruimte verschenen, hoorden ze hun gegiechel. Marcins keel werd droog, opwinding vermengde zich met de angst dat een van hen zijn gezicht zou zien door het slechts met kapot gaas bedekte raam. De matglazen ruit hadden Przemek en hij een maand eerder ingeslagen, en tot nu toe had niemand het gemerkt. Zelfs de conciërge niet, die hen een week geleden van het sportveld had gejaagd omdat ze stonden te roken. Hij voelde nog de klappen van haar bezem. Nou ja, het had een stuk slechter kunnen aflopen. Ze hadden nog net over het prikkeldraad kunnen springen en ervandoor kunnen gaan. Anders hadden ze op het matje moeten komen bij de directeur van het Conradinum, de oudste en meest prestigieuze middelbare school van Gdańsk, waar ze

allebei op zaten. Of misschien hadden ze zich zelfs moeten melden op het wijkbureau van de politie. Ze droegen trots de scheuren in hun jas alsof het verwondingen waren die ze hadden opgelopen bij een gevecht.

De meisjes kwamen lachend en druk kletsend binnen, kwetterend als een zwerm musjes. Hun voorhoofden glommen van het ingespannen trainen, hun wangen waren rood, hun ogen straalden. De meesten van hen kleedden zich al op de drempel uit, de strakke tricotpakjes belandden op de banken of de natte vloer bij de douches. Loom bevrijdden ze hun haar uit de elastiekjes. Met z'n tweeën of drieën gingen ze de douchecabines binnen en zeepten elkaar in. Ze lieten hun ontluikende borsten zien of grepen elkaar voor de grap bij de billen.

Slechts een van hen, bijna nog een kind, bleef aangekleed in de deuropening staan. Ze droeg de langste legging van de groep. Ze had haar armen om haar buik geslagen, klaar om te vluchten. Ook haar haar zat in een staart, maar een paar plukjes waren onder het elastiekje vandaan geglipt en plakten tegen haar wang. Die had Marcin hier nog niet gezien.

‘Nou, kom je nog naar beneden?’ Przemek gaf zijn kameraad zo’n harde klap tegen zijn been dat hij wankelde op de daklijst.

‘Debiel,’ zei Marcin zachtjes tegen Przemek.

‘Wat nou, Staroń? Mijn beurt!’

Przemek liet hem los en Marcin was zijn steunpunt kwijt. Hij verloor bijna weer zijn evenwicht, knikte even door zijn knie. Hij keek nog één keer naar de kleine brunette, nam gulzig de beelden in zich op.

Ze douchte met gesloten ogen, sloot zich duidelijk af van de rest. Ze had geen pakje meer aan, maar ze was niet naakt. Ze had haar witte onderbroekje nog aan, dat nu nat was en tegen haar billen plakte. Ze was ideaal mager, met een ingevallen buik en zichtbare ribben. Het leek of ze ieder moment doormidden kon breken toen ze bukte om haar stuk zeep te pakken. Brede heupen, dat wel. Haar bekken stak boven de slip uit als de hoorns van een buffel. Hij vond haar fantastisch. Hoewel Przemek hem niet meer vasthield, zelfs aan hem stond te trekken, was Marcin niet in staat zich te bewegen.

Plotseling keek het douchende meisje zijn kant op. Ze zag hem. Instinctief sloeg ze haar armen voor haar borst en deed een stap

achterruit, de douchecabine in. Zonder succes. Hij zag haar nog steeds en hij wist zeker dat hij dit beeld altijd zou onthouden. De kromming van haar schouder. De benige voeten met ongelooflijk lange tenen. De dunne middenvoet en de pleister op haar enkel. Ze keek angstig naar hem – en deed toen, bijna met een dansbeweging, een stap naar voren. Ze sloot haar ogen, deed haar lippen een eindje van elkaar en ging met de ingezepte spons over haar lichaam.

Przemeks geduld was nu echt op. Hij gaf Marcin nu zo'n klap in zijn knieholte dat die slechts met moeite op zijn voeten wist te landen. Hij kwam precies in zwarte smurrie terecht, waardoor zijn nieuwe Wrangler, die oom Czesław uit Hamburg had gestuurd, vuil werd. Hij schonk er geen aandacht aan, het enige wat hem interesseerde was dat Przemek zijn stijve niet zou zien.

Zijn kameraad klom op de rand, keek even en sprong er meteen weer af, als door een wesp gestoken.

'Wegwezen!' Hij was al een heel eind verderop toen hij zich omdraaide en zag dat Marcin nog steeds op dezelfde plek stond. 'Lopen, man!' siste hij.

'En Naald?'

'Die moet zichzelf maar redden.'

Przemek rende met gebogen hoofd. Pas toen ze aan het eind van de Liczmański-sstraat waren, buiten adem maar veilig, vroeg Marcin: 'Wat had jij nou?'

Przemek zei niets, schudde alleen zijn hoofd.

'Hebben ze je gezien?'

'We gaan daar niet meer heen.' Przemek haalde met trillende hand een verfrommeld pakje sigaretten uit zijn zak.

Marcin stompte zijn vriend joviaal tegen zijn schouder. 'Jij doet maar wat je wilt, maar ik ga terug. Mijn megaschot, man! Tietjes als appeltjes, donker haar. Helemaal mijn type. Ik ben gewoon verliefd. Denk ik.'

'Dat is mijn zusje, eikel.' Przemek pakte Marcin beet en tilde hem bijna op. Hij was langer en gespierder, maar de leukste meiden werden niet op hem verliefd. Ze vielen voor Staroń, de blonde jongen met de dromerige blik en zijn onafscheidelijke gitaar.

'Ze is pas zestien. Als ik jou nog één keer bij de douches zie, Staroń, ben je dood. En bij haar blijf je uit de buurt, want anders...'

Hij maakte zijn zin niet af. Marcin wees naar de muur van de gym-

zaal. Op de richel, op hun geheime plek, stond Naald doodgemoedereerd de turnsters te bespieden.

‘Klootzak!’ riep Przemek kwaad. ‘Hij zou de wacht houden!’

Marcin pakte een vloeitje en draaide een joint. Hij gaf hem aan Przemek, maar die schudde zijn hoofd. ‘Oké, dan niet.’ Marcin nam een flinke trek.

Przemek haalde zijn houten Walther-replica uit de zak van zijn jack. Volgens Marcin leek het stuk hout allang op een pistool. Przemek werkte echter met maniakale vasthoudendheid aan de details. Er stonden al nummers op, en de typeaanduiding van het pistool.

‘Hoe heet ze?’

Przemek onderbrak zijn werk even. ‘Wie?’ vroeg hij langzaam.

‘Je moeder, nou goed.’

Przemek richtte het neppistool op hem en kneep zijn ogen tot spleetjes. ‘Je houdt je bek over m’n moeder!’

Marcin hief zijn handen alsof hij zich overgaf. Daarna liet hij langzaam een arm zakken en wees naar het stuk speelgoed. ‘Mijn vader heeft alle kleuren verf van de wereld in zijn garage. Als je wilt ga ik er met de lakspuit overheen. Dan maak je zelfs de smerissen bang.’

Przemek dacht even na. Toen kwam hij overeind en antwoordde achteloos: ‘Monika. Ik heb mijn vader beloofd dat ik haar in de gaten zou houden. Iedereen loopt maar naar haar te kwijlen.’

‘Ik zal je helpen,’ beloofde Marcin. ‘We laten niemand dat engeltje pijn doen.’

‘Debiel.’ Przemek gooidde het stuk hout naar Marcin, die het ving.

‘Zwart of chroom?’ vroeg Marcin.

Ze liepen naar het strand van Brzeźno. Het was harder gaan waaien.

De eerste sneeuw viel toen Marcin bijna thuis was. Hij deed een handschoen uit en stak zijn hand uit. De vlokken smolten direct in zijn handpalm. Het was rond het vriespunt. Zelfs als het de hele nacht zou sneeuwen, zou de sneeuw niet tot de kerst blijven liggen.

De Zbyszko-z-Bogdańca-straat sliep al. Slechts in een paar ramen weerkaatste de blauwe flikkering van televisies. Op de meeste balkons en hekken hadden de inwoners al knipperende lampjes opge-

hangen; een nieuwe trend uit het Westen. Sommigen hadden de boompjes voor het huis versierd. Hadden ze vast in *Dynasty* gezien. Marcin voelde zich totaal niet in een kerststemming.

De straat was bedekt met natte sneeuwmurrie, en de hemel hing als de vleugel van een grote, zwarte vogel boven zijn hoofd. Geen ster meer te bekennen. Nou ja, hij had er de afgelopen uren op het strand genoeg gezien.

Hij liep om een berg steenkolen heen die de buurman nog niet zoals gewoonlijk op tijd in zijn kelder had geschept en bleef staan voor de deur van nummer 17. Het was het enige huis aan de Zbyszko-z-Bogdańca-straat waar geen zwarte rook boven hing. Alle andere bewoners verwarmden hun woningen nog met tegelkachels.

De Starońs hadden als een van de eersten een huis van de gemeente gekocht, waarna ze de houten hut tot de fundamenten hadden gesloopt en er een stenen haciënda met veranda voor in de plaats hadden gezet. De kachels in hun huis waren uitsluitend voor de sier. Marcin en zijn broer noemden ze ‘safes’. Ze bewaarden er hun waardevolle spullen in.

Marcins vader had de binnenplaats geplaveid met moderne stoep-tegels, op de oprit van de garage had hij beton gestort en om het huis heen had hij een coniferen haag geplant. De boompjes had hij dankzij zijn broer uit Duitsland kunnen importeren.

Marcin trok een boompje opzij. Hij zag licht branden in de werkplaats van zijn vader en was op slag nuchter. Hij sloeg de sneeuw van zijn jas en trok de gitaar die aan zijn schouder hing recht. De drugs werkten al niet meer, niemand zou merken dat hij iets genomen had. Alleen had hij nu vreselijke honger.

Hij duwde de klink van het tuinhek naar beneden en liep zo zacht hij kon naar het huis. Hopelijk sliep zijn moeder al. Voor haar was hij het bangst. Altijd als hij langs haar kwam, keek ze onderzoekend naar zijn pupillen. Ze wist dat hij drugs gebruikte, al zei ze er nooit iets over.

Hij deed buiten zijn donsjack al uit, zodat dat niet zou ritselen wanneer hij onder het slaapkamerraam van zijn ouders langs zou lopen. Hij rilde even van de kou toen hij langs de werkplaats met daarboven in neonletters SŁAWOMIR STAROŃ – AUTOTECHNIEK liep.

‘Dertienduizend vierhonderd dollar,’ hoorde hij een barse stem aan de andere kant van de deur zeggen. ‘Nee, bijna veertienduizend.

Kun je verdomme niet rekenen? Barnsteen is best, maar niet op de lange termijn... Waldemar, je bent misschien wel een goede chauffeur, maar een rekenwonder zul je nooit worden.'

Hij haalde opgelucht adem. Zijn vader had gasten. Misschien klanten voor de Audi die al een week boven de smeerput stond. Of voor de zwarte BMW 6. Marcin had er een keer een ritje mee gemaakt. Tweehonderdvierentachtig pk, in amper zeven seconden van nul tot honderd: fantastisch. En zúípen dat-ie deed. Zijn vader importeerde die auto's niet officieel. Ze werden bij hem gebracht door verschillende mensen, soms belden ze midden in de nacht aan. Sławomir Staroń werkte dan tot in de ochtend, en als Marcin ging ontbijten was de auto alweer weg. Het maakte niet uit wie er vandaag bij zijn vader op bezoek waren. Ze mochten zeker niet gestoord worden, zijn vader was bezig. Hij was veilig.

Hij liep de hal in, trok zijn schoenen uit en liep richting de trap naar de zolder, waar zijn broer en hij hun kamer hadden. Zijn gitaar gleed van zijn schouder. Hij greep hem op het laatste moment, er was maar een klein tingeltje van de snaren te horen.

'Maria?' In de keuken hoorde hij een lage, aangename stem, en daarna het dichtslaan van de deur van de koelkast. 'Die kip in gelei is geweldig. Daar kon ik geen weerstand aan bieden.'

De stem kwam dichterbij. Marcin was halverwege de trap toen een kleine, kalende man met een rolstoel de gang in reed en opgewekt riep: 'Wojtek?'

De jongen gaapte, legde voorzichtig zijn jas en gitaar neer en deed alsof hij van boven kwam.

'Nee, Marcin. Die andere. Goedenavond, oom,' groette hij als een brave jongen. 'Ik was in slaap gevallen en toen werd ik wakker van de honger.'

'Er is niet veel meer over, jongen. Je moeder maakt de lekkerste kip in gelei van de hele wereld.'

'Slaapt mama?'

De invalide man haalde zijn schouders op. 'Geen idee. En hou nou eens op met dat ge-oom. Ik ben Jerzy, of anders noem je me maar Olifant, net als iedereen.' Hij stak zijn hand uit. Marcin was gedwongen om naar de rolstoel te lopen. Hij voelde een ijzeren greep.

'Je bent een grote vent geworden.'

'Ja...' Marcin deed de koelkast open, stalde de halve inhoud ervan

op tafel uit en begon gulzig te eten. Pas toen hij zijn eerste honger gestild had, zag hij dat hij een knoop met anker van zijn schooluniform kwijt was. Hij vervloekte in gedachten de nachtelijke escapade naar het strand. Zijn moeder zou razend zijn. Er zat niets anders op dan het colbertje van Wojtek te lenen. Hij trok het uniformjasje met overhemd en das en al uit en ging op een keukenstoel zitten. Onder het overhemd van zijn schooluniform droeg hij een t-shirt met een afbeelding van Kurt Cobain. Zijn halflange blonde haar viel voor zijn ogen.

Olifant keek vergenoegd naar het gezicht van zijn neefje. Toen deze nog een portie opschepte, zei hij: 'Goed zo, jongen. Ik ben blij dat je een goede eetlust hebt. Dat is een teken van levenslust.'

Een poosje zaten ze te eten en zeiden ze niets. Het was schemerig in de keuken. Boven het fornuis brandde het rode lampje van de afzuiger.

'Hoe houden je vader en moeder jullie eigenlijk uit elkaar?' Zijn oom bekeek Marcin aandachtig.

'Gewoon.' De jongen haalde zijn schouders op en wees naar de koude gelei. 'Wojtek zou dat niet eten. Hij is vies van vlees. Bovendien zeg ik af en toe eens wat. Dat maakt het gemakkelijker.'

'Over drie dagen worden jullie achttien. Wie van jullie is ook al weer de oudste?'

'Ik. Anderhalve minuut. Maar het feestje is na oud en nieuw. Ma wil eerst naar school. Naar de ouderavond.'

'Gaat er geslagen worden?'

Marcin schudde verbaasd zijn hoofd. Hij was nooit geslagen.

'Alleen voor scheikunde sta ik niet zo goed. Wiskunde heb ik al opgehaald. Wojtek heeft het proefwerk voor me gedaan. Hij lost voor z'n lol vergelijkingen op.'

Olifant grinnikte.

'Maar je vertelt toch niet aan ma dat mijn broer heeft geholpen?' vroeg Marcin ongerust.

'Welnee!' Olifant dacht even na. 'Scheikunde is niet verkeerd. Misschien kan ik iets voor je organiseren bij de firma. We zien een niche op de markt voor een nieuw product.'

De jongen knikte uit beleefdheid. Met alle respect, maar naar scheikunde zou hij de rest van zijn leven niet meer omkijken.

'En, heb je al een meisje?'

Marcin voelde dat hij rood werd.

‘Ik wist het wel!’ Olifant hield zijn hoofd schuin. ‘Ze is vast mooi, hè?’

‘Nou en of!’

‘Zorg alleen dat ze je niet gaat commanderen. Een vrouw moet respect voor je hebben.’

‘We kennen elkaar nog niet zo lang, hoor...’ Marcin aarzelde. ‘We hebben elkaar pas leren kennen.’

‘Een vrouw begrijp je nooit. Dat hoef je niet eens te proberen.’

‘Ja, oom. Jerzy, bedoel ik.’

Olifant keek hem peinzend aan. ‘Fijn dat we elkaar eindelijk hebben ontmoet. Jullie moeder verbergt jullie voor me. Kom eens bij me langs, en neem je broer mee. Dan zullen we het eens over de toekomst hebben. Ik weet niet hoelang ik nog te leven heb. Die kwakzalvers geven me niet veel kans. Maria en jullie zijn de enige familie die ik nog heb.’

Olifant drukte op de knop op de armsteun van de rolstoel. Hij reed naar de koelkast, pakte er een fles azijn uit en rook eraan.

‘Zegt u dat toch niet,’ stamelde Marcin. Hij wist niet zo goed hoe hij zich moest gedragen.

Olifant rolde terug en goot een flinke plens azijn op de gelei. Hij sneed er een groot stuk van af en stopte het in zijn mond.

‘Als je zo oud bent als ik, zul je het wel snappen. De tijd is niet van elastiek. Iedereen krijgt vroeg of laat een tuintje op z’n buik.’ Hij grinnikte. ‘Dus je komt een keertje langs?’

Marcin knikte zonder veel overtuiging. Ze wisten allebei hoe de zaken ervoor stonden. Zijn moeder verbood de tweeling contact te zoeken met hun oom. Maar wie weet, misschien later?

Olifant legde zijn bestek neer.

‘Breng je me even naar de garage? Je pa heeft van zijn huis een hindernisbaan voor gehandicapten gemaakt. Een en al trappen, drempels, smalle deuren.’

‘Nu meteen?’

Zijn oom knikte. Marcin stond op om te helpen, hoewel hij nu hij zijn honger had gestild, omviel van de slaap. Hij zou zijn oom naar zijn vader brengen en dan kroop hij meteen in z’n nest. Morgenochtend had hij een herkansing, machines en elektrotechniek, en daar moest hij beslist een voldoende voor halen. Hij hoopte trouwens dat

hij met zijn broer zou kunnen ruilen. Voor Wojtek was het een makkie. Alleen hing hem dat wel weer geld kosten, want Wojtek deed niets voor niets. Niks broederliefde, aan alles hing een prijskaartje. Het geld ging in het blik in de kachel achter Wojteks bed. Afgelopen juni had Marcin een paar duizend zloty uit dat blik ‘geleend’, maar Wojtek had het gemerkt en sindsdien noteerde hij de nummers van de bankbiljetten in een schrift. Marcin had het tot op de zloty terugbetaald, maar Wojtek had een flinke rente in rekening gebracht. En hij had aangekondigd dat de tarieven in het nieuwe jaar zouden stijgen. ‘Inflatie,’ had hij gezegd met zijn gebruikelijke pokerface.

Marcin wist niet waarvoor zijn broer dat geld oppotte. Het was moeilijk om iets uit hem te krijgen; Marcin wist überhaupt amper iets over zijn tweelingbroer. Het was zeker voor iets nuttigs. Een nieuw horloge voor de collectie of misschien een scooter. Wojtek dronk niet, rookte niet, was walgelijk netjes, en hun ouders en leraren stelden hem tot vervelens toe ten voorbeeld aan Marcin. Maar hoe irritant zijn broer ook was, je kon wél op hem rekenen. Marcin wist dat Wojtek zijn proefwerk zou maken en daar geen woord over los zou laten. Maar als gezegd: er hing een prijskaartje aan, en Marcin was blut. Gelukkig bracht Sint-Nicolaas sinds een paar jaar behalve cadeaus ook enveloppen met geld voor de tweeling mee. Hun vader, Sławomir Staroń, was in armoede opgegroeid en wilde dat zijn zoons van kinds af aan zouden leren omgaan met geld. Wojtek lukte dat prima; qua persoonlijkheid was hij een exacte kopie van zijn vader. Nauwgezet. Precies. Saai. Marcin wist altijd wel hoe hij aan geld moest komen, maar hij gaf het ook binnen de kortste keren weer uit. Het had hem de minachting van zijn vader bezorgd.

‘Charmeur,’ noemde zijn vader hem vaak, om er dan spottend aan toe te voegen: ‘Maar er zal altijd wel een meisje zijn dat je uit de sores haalt.’ ‘Of dat je sores bezorgt,’ zei zijn moeder dan.

Marcin ontliet Waldemar, zijn dealer, omdat hij zijn laatste portie op de pof had gekregen en de betalingstermijn vorige week was verstreken. Hij wist dat zijn moeder hem overmorgen geld voor zijn bijlessen zou geven. Hij had zijn leraar al een halfjaar niet gezien, het geld had hij omgezet in wiet en pillen. Niet dat hij zichzelf beschouwde als een junk. Hij hield alleen van die veranderde staat van bewustzijn, zoals hij het noemde. De drugs maakten hem creatief, als hij

high was, vielen hem zijn beste songs in. Alleen was het jammer dat hij dan niet de tegenwoordigheid van geest had om ze te noteren.

Het was allemaal niet zo'n probleem geweest als Waldemar niet laatst naar het Conradinum was gekomen en Wojtek en Marcin door elkaar had gehaald. Wojtek had betaald en nu moest Marcin dringend de schuld bij zijn broer aflossen – en de rente groeide met de dag.

Het grappige was dat Wojtek bij die gelegenheid van Waldemar te weten was gekomen waar en hoe je met dealen geld kunt verdienen, en hoeveel. Viel tegen, vond hij. Je kon beter cheques vervalsen.

‘Dealen is riskant, en je werkt buiten en weet nooit wie je tegenkomt,’ had hij Marcin met zijn monotone stem uitgelegd terwijl hij aan de zoeker van zijn CB-radio draaide tot hij de politiefrequentie had gevonden. Hij verloor meteen alle belangstelling voor zijn broer, want hij had twee agenten horen ruziemaken. Hij noteerde hun namen en bijnamen nauwkeurig.

Waarschijnlijk begreep alleen Marcin hoe Wojtek zou lijden als hij gedwongen zou zijn om ergens in een gewone baan met klanten te werken. Vriendelijkheid was niet zijn beste eigenschap. Hij kon geen gesprek op gang houden. Hij ging zijn eigen weg en probeerde bij niemand in de gunst te komen. Het was een wonder dat hij toch nog een paar vrienden had.

Dankzij Wojtek had Marcin Naald leren kennen. Wojtek gebruikte de jongere leerling van de scheepsbouwschool als loopjongen voor het wegbrengen van cheques met vervalste handtekeningen. Hij betaalde hem een habbekrats. Zelf nam hij liever geen risico's. De duidelijk straatarme Naald vond het zelf heel wat, wat hij kreeg.

Naald kwam waarschijnlijk uit een probleemgezin, Marcin zag hem regelmatig 's avonds door de stad dwalen. Soms gaf hij hem wat wiet. Hij wist dat Naald tegen hem opkeek, hem een meesterlijke muzikant vond. De bewondering van Naald kon Marcin niet veel schelen, net zomin als de zaakjes van zijn broer Wojtek. Hoewel hij zijn broer wel benijdde om diens uiteenlopende talenten en het hem mateloos irriteerde als zijn vader als een mantra herhaalde dat Wojtek zou uitgroeien tot een subliem zakenman.

‘En jij? Jij komt bij de daklozenopvang terecht,’ beet hij Marcin dan toe. ‘Tenzij je broer medelijden met je krijgt en je in dienst neemt.’

Daarom werd de tweeling niet vaak samen gezien. Ze leken op elkaar als menselijke klonen en ze werden vaak door elkaar gehaald. Daar maakten ze allebei handig misbruik van. Vroeger al, in de kerk. Dan leidde Marcin de aandacht af en plunderde Wojtek intussen de collecteschaal. De winst werd in principe fiftyfifty verdeeld, maar Wojtek nam meestal alles omdat Marcin schulden bij hem had – toen al.

Olifant ging er eens goed voor zitten in zijn rolstoel; de leuning piepte ervan. Hij tilde één van zijn verlamde benen op en legde het op een stoel alsof het een stuk hout was. Met het andere been moest Marcin hem helpen.

‘En geef me nog wat van die huzarensalade,’ instrueerde de oom. ‘De smaak van mijn kinderjaren.’

Toen Marcin weer naar de koelkast reikte, haalde de invalide man een leren portemonnee uit zijn binnenzak. Het ding was versleten op de hoeken, de rits was stuk – en het pulde uit van de bankbiljetten. Marcin bleef verstijfd staan met de salade in zijn handen. Olifant maakte zijn vingers nat en haalde er een biljet uit. Daarna nog eens vier. Hij schoof vijfhonderd dollar naar de jongen. Marcin voelde hoe een golf warmte zijn keel dichtsoerde.

‘Oom, ik...’

‘Pak aan. En geef ook wat aan je broer, het liefst de helft.’ Olifant grijnsde van zijn ene tot zijn andere flapoor. Lelijker kon een man niet zijn, en toch wist hij je met zijn charme in te pakken, als hij dat wilde.

‘Pak aan. Vast voor jullie achttiende verjaardag. Geef het alleen niet uit aan drugs. Dat is het enige wat ik niet kan uitstaan.’ Hij stak waarschuwend een wijsvinger op. ‘En geen woord tegen je pa of tegen Maria, want dan moet je het gegarandeerd teruggeven.’

Marcin duwde zijn oom in zijn rolstoel naar buiten. Ze verlieten de woning zonder de zoon in de keuken op te ruimen en Marcin nam zich voor dat straks te doen, zodra hij terug was. Dat was het minste wat hij voor zijn moeder kon doen. Hij wist zeker dat ze niet sliep.

Maria wachtte tot de gasten zouden vertrekken; tot dan bleef ze in de slaapkamer. Ze had al in geen jaren met haar broer gesproken. Ze

wist dat hij duistere zaakjes deed en dat het juweliersbedrijf van de familie voor hem maar een dekmantel was. Jerzy had dat bedrijf, dat schitterende familiebedrijf, naar de knoppen geholpen. Als ze het juweliersvak had geleerd, als ze in staat was geweest om barnsteen in te leggen, had ze de zaak overgenomen. Helaas kregen de vrouwen in haar familie geen scholing. Een vrouw moest een goede partij vinden, kinderen baren en voor huis en haard zorgen. Dat hadden alle zussen in de familie Popławski gedaan. Zij ook. Een van haar zussen woonde nu in Duitsland. Van haar kregen ze tijdens de communistische tijd pakketten met kleding, voedsel en schoonmaakmiddelen.

Indertijd had Maria haar best gedaan een goed contact te onderhouden met Olifant. Ze had gehoopt dat hij zou veranderen, weer op het goede pad zou komen. Maar nu had ze alle hoop verloren. Vooral omdat Olifant alleen maar zijn voordeel had gedaan met haar bekeringspogingen. Hij had haar man gebruikt als zijn loopjongen – want zo noemde Maria de rol van monteur binnen de bende. Toen ze te weten kwam dat Sławomir met de mensen van Olifant olie ging aftappen bij de raffinaderij of in het bos illegaal barnsteen ging winnen, had ze enorme stennis geschopt en gedreigd van hem te scheiden. Ze had haar man bezworen zich niet langer in te laten met de barnsteenmaffia, zoals de plaatselijke politie Olifant en zijn trawanten noemde. Ze liet zich niet overtuigen door de argumenten van haar man, die duidelijk woord voor woord de wijsheden van Jerzy herhaalde: dat het waardevolle mineraal van iedereen was, en niet alleen van de staat.

Marcin was ervan overtuigd dat zijn moeder precies wist welke rol haar man in de organisatie van Olifant speelde. Maar blijkbaar was ze overstag gegaan, gaf ze haar man stilzwijgend toestemming. Misschien had ze geen andere keus. Of misschien hield ze te veel van comfort en welstand. Amper een week geleden had ze bij de bonthandelaar een nieuwe jas besteld van zilvervos.

Marcin stond er intussen nauwelijks bij stil wat er met het gezin zou gebeuren als ze tegen de lamp liepen. Hij wilde zich vermaken, gitaar spelen, een leuk vriendinnetje leren kennen. Zijn oom had hem altijd geïmponéerd. Hij had van kinds af aan de griezelverhalen over oom Jerzy gehoord. Hij was slecht, sluw, ongrijpbaar. En die reputatie had hij in de hele stad. Terwijl hij er toch uitzag als een

goedaardige, meelijwekkende lelijkerd met Dombo-oren. Daar kwam zijn bijnaam ook vandaan. En hoewel iedereen in de drie aan elkaar grenzende havensteden Gdynia, Sopot en Gdańsk wist waarmee de juwelier zich werkelijk bezighield, had niemand ooit iets tegen hem kunnen bewijzen. Zijn mensen waren regelmatig de bak in gedraaid, maar Jerzy's handen waren altijd schoon. Zo zag het er tenminste van buitenaf uit.

'Niet aankloppen! Ik wil checken hoe alert ze zijn,' waarschuwde de oom zachtjes. Om er meteen luidkeels achteraan te roepen: 'Verassing!' Op hetzelfde moment smet Marcin de garagedeur open en betrad de ruimte.

Drie mannen sprongen op van hun stoelen. Een van hen, een kale man in trainingspak en met een dikke gouden ketting om zijn nek, greep naar zijn zak.

'Bouli, sukkel!' grinnikte Olifant. 'Het is maar een kind.'

Paweł Bławicki, alias Bouli gaf een teken aan een kleine dikkerd in een lelijke Noorse trui, waarop deze haastig kleine voorwerpen in een sporttas stopte. 'Verdomme!' vloekte een man in het Russisch toen zijn pistool uit zijn zak viel.

De mannen begonnen door elkaar te schreeuwen, maar Marcin hoorde hen al niet meer. Hij keek gehypnotiseerd naar de oranje Lamborghini met Duitse nummerplaten. De voorkant van de auto was gedeukt, de rechterkoplamp hing aan de kabels en op de plaats van de voorruit was folie bevestigd. Marcin stoorden de beschadigingen niet. Je zag meteen dat dit iets bijzonders was. Tot dan toe had zijn vader maar één keer zo'n wagen gekregen om aan te werken, maar die had Marcin niet mogen aanraken, laat staan dat hij erin had mogen rijden. Deze keer beloofde Marcin zichzelf dat hij er alles aan zou doen om achter het stuur te komen van die bolide.

Pas daarna keek hij naar de met een klein lampje verlichte draai-bank waar de gasten omheen zaten. Er lagen onbewerkte stukken barnsteen op, één zo groot als een half brood; ernaast lagen vellen ongesneden valse dollars en roebels. Zijn vader kwam overeind en probeerde de handel aan het zicht van zijn zoon te onttrekken. Zijn gezicht werd rood, er klopte een ader op zijn voorhoofd.

'Marcin, naar je kamer!'

Olifant hief zijn hand. 'Hij mag blijven als hij dat wil. Hij is volwassen.'

Marcin had zijn vader nog nooit zo woedend gezien.

‘Over drie dagen. Dan mag hij zelf beslissen, eerder niet.’

Zijn vader en Olifant namen elkaar op. Ten slotte sloeg de invalide zijn ogen neer. Hij reed naar de gereedschapskast, waar een halfleeg krat wodka voor stond. Hij haalde er een fles uit, gaf een klap tegen de bodem, draaide hem open en goot een handvol glazen vol. Die waren niet al te schoon, maar dat leek niemand te storen. Iedereen kreeg zijn deel, behalve de vader van Marcin en een gedrongen bruinharige jongeman in een licht colbertje – het was Waldemar, van wie de jonge Staroń regelmatig wiet en lsd kocht, en soms iets sterkers. Waldemars gezicht verried geen spoor van intelligentie, maar hij was verzorgd als een Italiaans fotomodel. Hij was een paar jaar ouder dan Marcin, maar een kop kleiner.

‘Mijn chauffeur moet nuchter blijven,’ verklaarde Olifant.

Waldemar trok zijn mondhoek op en keek naar Marcin. Hij liet echter niet merken dat ze elkaar kenden. Mooi zo, dacht hij, dit kan ik later tegen hem gebruiken.

Olifant proostte en dronk het glas in één keer leeg. Hij wendde zich weer tot zijn zwager.

‘Flinke vent, die zoon van jou,’ zei Olifant. ‘Hij zal het nog ver schoppen.’

‘Als hij het maar niet zo ver schopt als die van jou,’ grauwde Sławomir.

De stilte die viel was te snijden. Niemand durfde iets te zeggen, ze wachtten op een reactie van de baas. Diens zwijgen leek een eeuwigheid te duren.

Drie jaar geleden waren de vrouw en twee zoons van Popławski omgekomen in de vlammen. De auto was geëxplodeerd zodra Olifant hem had gestart. Een aanslag, dat was duidelijk, maar er waren geen explosieven aangetroffen. Een defect aan de gasinstallatie, luidde de officiële lezing. Sindsdien zat Jerzy in een rolstoel. Hij was verlamd vanaf zijn middel, kreeg steeds vaker posttraumatische epileptische aanvallen. Een arts had een medisch attest afgegeven. Hij kon niet in voorarrest blijven en was ook niet in staat voor de rechter te verschijnen. Een paar maanden later had de openbaar aanklager de zaak geseponeerd vanwege gebrek aan bewijs.

Olifant had een jonge chauffeur in dienst genomen, Waldemar, die altijd als eerste moest instappen en de motor altijd met open

deuren moest starten. Popławski wachtte op een veilige afstand en schoof pas daarna op de achterbank.

Nu keek Olifant met tot spleetjes samengeknepen ogen lange tijd naar de vader van Marcin. Hij grijnsde scheef. ‘Zwager, nog één keer zo’n geintje en ik neem je mee naar het bos om je af te richten. Jij bent een hond die het keffen moet afleren.’

Staroń toonde zich niet berouwvol. ‘De waarheid doet pijn,’ zei hij. Daarna ging hij de smeerput in en begon hij aan de oranje auto te sleutelen.

Olifants mond was een strakke streep. ‘Je hebt mazzel dat we familie zijn,’ gromde hij. ‘Maar kijk uit of ik laat je couperen.’

Iedereen zweeg. De lucht leek te trillen van spanning.

‘Zeg, kennen jullie deze?’ begon Bouli voorzichtig. Het was duidelijk een poging om de aandacht van het conflict af te leiden. ‘Zitten twee kerels in de kroeg. Vraagt de een aan de ander: wat is er gebeurd dat die ouwe van jou je naar het café heeft laten gaan? O, zegt de ander, ik heb haar badkuip vol schuim gespoten en daar is ze in gaan zitten. Zegt de een: badschuim? Nee, zegt de ander, purschuim.’

Olifant lachte bulderend en een moment later sloot de rest zich als op bevel bij hem aan. Iedereen was Bouli dankbaar.

Marcin wees naar de oranje Lamborghini. ‘Wow,’ zei hij tegen zijn oom. ‘Hoeveel heeft die op de teller?’

‘Die zetten we zoals het hoort,’ antwoordde Olifant. ‘Heb je al een wagen?’

De jongen schudde van nee.

‘En zou je er een willen?’

Er verscheen een glimlach op het gezicht van Marcin.

‘Misschien zo een? Om ritjes in te maken met je vriendinnetjes?’ Het was een aanlokkelijk perspectief, maar zijn oom zette meteen een domper op de feestvreugde. ‘Het is zijn auto.’ Hij wees naar Waldemar. ‘Als je vader van je hield, zou hij je ook zo’n bak geven. Maar jij hebt oom Olifant en daarom zal Waldemar je hem lenen. Volgende week, als-ie gerepareerd is. Die ouwe van jou mag dan een zeikerd zijn, hij is wel de beste blikslager van de stad. En hij moet nog een Pools kenteken krijgen, zodat er geen gelazer van komt.’

Marcin kreeg de kans niet te protesteren. Olifant gaf Waldemar bevel om Marcin volgende week de sleutels en het kentekenbewijs te overhandigen.

‘Vrijdag ga je met je meisje een ritje maken. Maak je geen zorgen dat je geen rijbewijs hebt, ik geef wel een seintje aan de juiste mensen. Denk er alleen aan dat je in Gdańsk blijft. Begrepen?’

Waldemar keek Marcin strak aan met zijn blauwe irissen. Maar goed dat blikken niet kunnen doden, dacht Marcin.

‘Als je er ook maar één kras op maakt,’ siste Waldemar en liep naar buiten om te gaan roken.

Olifant had het duel geamuseerd gadegeslagen.

‘Jij komt er wel, neefje. Zoals ik daarstraks al zei: jij houdt van het leven.’

Daarna riep hij de kale kleerkast met de ketting om zijn hals en fluisterde hem iets in zijn oor. Bouli knikte.

‘Zo, en nu is het genoeg geweest.’ Sławomir stak zijn hoofd uit de put. ‘Laat die jongen met rust, morgen moet hij naar school.’

‘Niet zo pissig, Staroń!’ De invalide lachte en wendde zich toen tot Marcin: ‘Je mag naar bed, jochie. En als de smerissen je lastigvallen, bel je niet je vader, maar deze meneer hier.’ Hij wees naar Bouli. ‘De heer Bławicki haalt je uit alle narigheid, want hij werkt voor mij, en jij bent een neef van Jerzy Popławski.’

Marcins vader klom uit de smeerput. ‘Wat willen jullie met die jongen uitvreten?’

‘Ga maar, jochie,’ herhaalde de oom heel kalm. ‘*Sesamstraat* is afgelopen.’

Toen Marcin de deur achter zich had dichtgetrokken, hoorde hij zijn oom en zijn vader verder ruziën. Het interesseerde hem niet. Dit was de mooiste dag van zijn leven, vond hij. Hij was te jong om te begrijpen dat hij zojuist een pact met de duivel had gesloten.

Hij droomde dat er een dode Afrikaanse olifant op het strand in Stogi lag. Hij werd aangevreten door maden, meeuwen cirkelden boven het karkas. De strandgangers letten er niet op. Ze klaptten hun ligstoelen en parasols ernaast uit, dobberden op luchtbedden. De ijsboer zette zijn kist vlak naast het dode beest. Hij zag niet eens dat er maden in zijn ijs kropen, want de kinderen stonden in de rij voor zijn kist. Hij verkocht bijna al zijn ijs, waarna hij verderging. Pas toen zag Marcin de magere brunette van de douches. Ze stond tot haar middel in zee en waadde steeds verder. Even later reikte het water al tot haar hals. Hij rende naar het meisje toe, maar de golven

waren te hoog. Hij riep, maar ze hoorde hem niet. Ze verdween onder water.

Ineens was ook de olifant weg. De ijscoman prees zijn Bambino-ijsjes aan en de zoonanbidders lagen op het zand te bakken.

Badend in het zweet werd hij wakker. Hij stond op en kleepte zich haastig aan. Hij had zich zoals gewoonlijk verslapen. Het bed van zijn broer was perfect opgemaakt. Marcins uniform hing op een kleeperhanger bij de spiegel, de mouwen van het schone overhemd waren in een vouw gestreken. Zijn moeder moest zijn kleren 's nachts in orde hebben gemaakt. Alleen de knoop ontbrak.

Hij verdrong al snel de herinnering aan zijn benauwde droom en stelde zich voor hoeveel indruk hij met zijn oranje Lamborghini op Monika zou maken. Bovendien had hij vijfhonderd dollar in zijn zak. Hij zou ze bij een wisselkantoor wisselen en eindelijk zijn schuld bij Waldemar aflossen. Iedere junkie wist dat die ijdeluit het beste spul van de stad had. De enige die blijkbaar geen idee had van de bijverdiensten van zijn chauffeur, was zijn baas Jerzy Popławski. Marcin vond het een gemakkelijk idee.

Voordat hij naar school ging, verfdde hij Przemeks houten pistool. Hij had zwart gekozen, chroom was te patserig. Het ding zag er verbluffend echt uit. Hij kon niet wachten tot hij het aan Przemek zou overhandigen. Hij verstopte het nog natte pistool in de kachel achter het bed van Wojtek om het te laten drogen. Zijn vader mocht het niet vinden, anders zou hij nog denken dat Marcin zich stiekem bij de organisatie van Olifant had aangesloten. Het zou niet bij hem opkomen om te gaan zoeken bij zijn voorbeeldige broertje Wojtek.